

*Căpitanul nostru, Ionuț-Bogdan,
Paul-Florea și Maria-Paula*

MANAGEMENT CURRICULAR

VOLUMUL I

Repere teoretice și aplicative

CAPITOLUL I

Teoria curriculumului – statut epistemologic și preocupările.....	9
I.1. Curriculum în rețele conceptuale și în aplicații	9
I.1.1. Curriculumul – concept evolutiv și integrator	9
I.1.2. Tendințe și orientări în conceptualizarea curriculumului	10
I.1.3. Tipuri de curriculum și relevanța lor în educația contemporană	12
I.1.4. Pedagogia curriculumului: constante conceptuale și aplicații variabile	14
I.2. Teoria curriculumului: statut epistemologic, direcții de cercetare și acțiune.....	18

CAPITOLUL II

Managementul curriculumului – provocări în pedagogia contemporană.....	23
II.1. Paradigma modernă a managementului educațional	23
II.2. Managementul curriculumului – componentă a managementului educațional.....	32
II.3. Dimensiunile majore ale managementului curriculumului.....	37
II.4. Niveluri ierarhice în managementul curricular.....	38
II.4.1. Finalități generice în managementul curricular strategic	42
II.4.2. Finalități generice în managementul curricular tactic	43
II.4.3. Finalități generice în managementul curricular operativ.....	44
II.5. Abordarea managerială sistemică.....	47
II.5.1. Definiția și relevanța abordării manageriale sistemice.....	47
II.5.2. Principii generale ale abordării manageriale sistemice	49
II.5.3. Repere operaționale în abordarea managerială sistemică.....	50
II.6. Criterii generale de legitimizare a deciziilor în managementul curricular	51
II.7. Cercetarea curriculară – o resursă strategică în educație.....	52
II.7.1. Cercetarea curriculară – componentă strategică a cercetării educaționale.....	52
II.7.2. Elemente relevante pentru epistemologia cercetării curriculare	54
II.7.3. Câteva recomandări pentru organizarea și derularea cercetărilor curriculare la micronivel educațional.....	58
II.8. Consilierea curriculară – un nou domeniu profesional.....	59
II.8.1. Necesitatea înființării specializării academice de consilier curricular – contextualizare internațională.....	59
II.8.2. Responsabilitățile și competențele profesionale ale consilierului curricular.....	59

CAPITOLUL III

Proiectarea, implementarea și evaluarea curriculumului – demersuri manageriale majore	65
III.1. Necesitatea abordării interdependente a proiectării, implementării și evaluării curriculumului. Etapele procesului curricular	65

III.2. Repere strategice de elaborare și implementare a curriculumului.....	71
III.3. Proiectarea curriculară – esență și direcții de acțiune	75
III.3.1. Caracteristicile proiectării curriculare.....	75
III.3.2. Nivelurile proiectării curriculare.....	80
III.3.3. Statutul conținuturilor în proiectarea curriculară.....	83
III.3.4. Modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe – argumente din perspective multiple.....	84
III.3.5. Interogații la care se răspunde prin proiectarea curriculară	89
III.3.5.1. Interogații legate de dimensiunile structurală și funcțională ale curriculumului	89
III.3.5.2. Interogații legate de dimensiunea acțională a curriculumului	91
III.3.6. Activități și operații în managementul curricular	92
III.3.7. Responsabilități în proiectarea curriculară.....	121
III.4. Implementarea curriculumului. Organizarea situațiilor de învățare eficientă	123
III.4.1. Situația de învățare – element central în construcția curriculară	123
III.4.2. Experiențe de învățare și formare. Corelarea lor cu situațiile de învățare	128
III.4.3. Repere în construirea situațiilor de învățare	129
III.5. Evaluarea curriculumului	132
III.5.1. Esență, etape și funcții specifice	132
III.5.2. Criterii generale în evaluarea unui curriculum	135

CAPITOLUL IV

Managementul curriculumului la decizia școlii (CDS)

și al curriculumului în dezvoltare locală (CDL)

IV.1. Descentralizarea parțială a curriculumului românesc – rezultat strategic al reformei curriculare	141
IV.2. Curriculumul la decizia școlii – mesaj de descentralizare curriculară autentică – între reușită și eșec.....	142
IV.3. Ipoteze ale curriculumului la decizia școlii în învățământul preuniversitar obligatoriu și post-obligatoriu	144
IV.4. Tipuri de curriculum la decizia școlii	146
IV.4.1. Tipuri de curriculum la decizia școlii în învățământul obligatoriu.....	146
IV.4.2. Tipuri de curriculum la decizia școlii în învățământul liceal.....	148
IV.5. Disfuncții induse în practică de curriculumul la decizia școlii	149
IV.6. Recomandări de politică educațională în domeniul curriculumului la decizia școlii	150
IV.7. Managementul curriculumului în dezvoltare locală.....	151

CAPITOLUL V

Managementul conținuturilor – activitate relevantă în managementul curricular	155
V.1. Conținuturile curriculare ca prim reper în managementul curriculumului	155
V.2. Cunoaștere și conținuturi. Tipologii curriculare.....	157
V.3. Managementul cunoașterii școlare	167
V.3.1. Caracteristicile cunoașterii școlare.....	167
V.3.2. Caracteristicile conținuturilor curriculare	172
V.3.3. Alternative de organizare a conținuturilor curriculare	173
V.3.4. Operații asupra conținuturilor curriculare.....	177
V.3.5. Transpoziția didactică	178
V.3.6. Introducerea și asimilarea conceptelor.....	183
V.3.7. Dificultăți și erori în asimilarea conținuturilor curriculare	206
V.4. Competențele profesorilor din perspectiva managementului conținuturilor	215

CAPITOLUL VI

Produsele curriculare și valorificarea acestora în sistemul educațional	223
VI.1. Produsele curriculare – definire și taxonomie.....	223
VI.2. Produsele curriculare principale.....	224
VI.2.1. Planurile-cadru de învățământ	224
VI.2.1.1. Definire și caracterizare	224
VI.2.1.2. Principii de generare a planurilor-cadru de învățământ	226
VI.2.2. Programele școlare	229
VI.2.2.1. Programele școlare ale disciplinelor obligatorii.....	229
VI.2.2.2. Programele școlare ale disciplinelor opționale.....	234
VI.2.2.3. Formatul curriculumului în dezvoltare locală	253
VI.2.3. Manualele școlare	259
VI.2.3.1. Manualele școlare alternative	259
VI.2.3.2. Funcțiile manualelor școlare	260
VI.2.3.3. Condiții pentru elaborarea manualelor școlare.....	261
VI.3. Produsele curriculare auxiliare.....	264
VI.4. Produsele curriculare specifice activității de proiectare didactică la nivel microeducațional	264
VI.4.1. Proiectul curricular al școlii.....	264
VI.4.2. Schema orară	281
VI.4.3. Planificarea calendaristică	283
VI.4.4. Proiectul unității de învățare.....	304
VI.4.5. Proiectul de lecție/activitate didactică	311

CAPITOLUL VII

Tendințe contemporane în managementul curricular	327
VII.1. Abordarea curriculară	327
VII.2. Axarea pe competențe	329
VII.3. Centrarea pe elev/student	334
VII.4. Curriculumul constructivist	338
VII.5. Îmbinarea tipurilor de curriculum (formal, nonformal și informal)	342
VII.6. Centrarea pe necesitățile pieței muncii	344
VII.7. Proiectarea curriculară	348
VII.8. Integrarea curriculară	350
VII.9. Instruirea interactivă	353
VII.10. Instruirea diferențiată	358
VII.11. Învățarea cooperantă	363
VII.12. Instruirea asistată de calculator	366

BIBLIOGRAFIE	371
---------------------------	------------

Capitolul I

Teoria curriculumului – statut epistemologic și preocupări

I.1. CURRICULUM ÎN REȚELE CONCEPTUALE ȘI ÎN APLICAȚII

I.1.1. Curriculumul – concept evolutiv și integrator

După unele referințe bibliografice, curriculumul ar fi un termen utilizat de multă vreme, încă din secolul al XVI-lea (Universitatea din Leiden, 1582) și secolul al XVII-lea (Universitatea din Glasgow, 1633). Totuși, între primele publicații pe tema curriculumului sunt menționate lucrări care au apărut mult mai târziu, cum este de exemplu cartea lui John Franklin Bobbitt (1918) *The Curriculum*.

Conceptul *curriculum* reprezintă o clasă, o categorie de componente educaționale foarte variate și structurate după numeroase criterii. În viziunea noastră, curriculumul este o *rețea conceptuală* foarte vastă, iar în sprijinul acestei abordări menționăm preocuparea sistematică pentru *cartografierea curriculumului*, *curriculum mapping*, așa cum sunt prezentate numeroase exemple de cartografiere pe site-ul www.curriculummapping101.com.

Harta conceptelor constă în elaborarea unor reprezentări grafice pentru organizarea cunoștințelor în diverse structuri (J.D. Novak, D.B. Gowin, 1984). Structurile conceptuale sunt desfășurate în rețele multidimensionale, relevând semnificațiile și relațiile din interiorul lor.

Asistăm în prezent la acumularea unui evantai larg de termeni așezați în *categoria curriculum* ori în proximitatea acesteia. Sunt publicate lucrări și opinii numeroase și cu diferite focalizări asupra a ceea ce este curriculumul, proiectarea și aplicațiile sale în educația mileniului trei. Fără organizări semantice și operaționale pertinente ale curriculumului, apare inevitabil riscul unor aplicații derizorii sau, dimpotrivă, prea complicate. Apoi, datorită rolului său de *organizator principal al componentelor educației* contemporane, erori sau abordări parcelare în sfera curriculumului ar conduce la disfuncții și în alte segmente ale educației.

Mesajul decantat din cercetările contemporane asupra curriculumului este direct și simplu: cerința de a raporta înereu curriculumul la *spațiul numit școală*. Sunt de luat în dezbateră patru factori-cheie în organizarea optimă a curriculumului:

- Orarul, timpul școlar de lucru, pe termen scurt și pe termen lung.
- Modul, modalitățile de organizare a activităților individuale și de grup.

- Alocarea personalului didactic pe activități, clase, grupe.
- Utilizarea spațiului educațional disponibil.

Curriculumul este un *concept integrator* (R. Fogarty, J. Stoeher, (1991)). Considerăm că integrarea curriculară a componentelor pedagogice vizează cel puțin două planuri:

- a) articularea tuturor componentelor procesului de învățământ, precum obiectivele, conținuturile, metodele și mijloacele de instruire etc.;
- b) integrarea ariilor tematice și/sau curriculare, integrarea disciplinelor în modele variate de predare integrată (transdisciplinară).

Data fiind aria tematică vastă și multivariată a curriculumului școlar, este necesar în acest domeniu a se clarifica și dezvolta continuu *orizontul conceptual* sau *rețeaua conceptuală* a termenului. Întrebări punctuale sunt utile pentru a orienta cercetarea rețelei conceptuale, rețea în care curriculumul este generator de categorii incluzive.

- Cum este definit curriculumul sub aspect etimologic?
- Cum este definit curriculumul în Pedagogie/Științele educației în lume?
- Care sunt notele definitorii ale curriculumului cu potențial de re-lansare a reformei în România?

1.1.2. Tendințe și orientări în conceptualizarea curriculumului

The Oxford English Dictionary (2010) prezintă următoarele definiții:

Curriculum: pronunție în limba engleză/kə'rikjʊləm/, substantiv (plural curricula/curriculums).

Semnificație: *Temele cuprinse într-un curs de studiu la școală sau colegiu (The subjects comprising a course of study in a school or college).*

Termen derivat: curricular, adjectiv.

Notă: pluralul pentru curriculum poate fi *curricula* (latină) sau *curriculums* (engleză).

Origine: *curricule* (limba latină), termen utilizat cu două sensuri: *cursă, alergare, acțiune* sau *trăsură, mobil, modalitate, mijloc de acțiune*.

Arthur K. Ellis (2004) accentuează următoarele caracteristici ale originii termenului *curriculum*: un *curricule* era, la începutul secolului al XIX-lea un vehicul, (trăsură) pentru conducător și pasageri. Acest *curricule* avea un *chair* (scaun) bine poziționat, pentru conducător. *Curricule* – o trăsură pentru conducător și pasageri, era foarte populară în Europa începutului de secol XIX; aceste denumiri și activități își au originea în termenul latin *curriculum* în sens de cursă, alergare.

Sunt încorporate în definiția etimologică dată de Arthur K. Ellis două sensuri complementare ale *curriculumului*. Sensul inițial, de la *currere*, de acțiune, de experiență (alergare), foarte des citat de sursele pedagogice, dar și un sens nou, *de mijloc al acțiunii, de mobil*, sens mai puțin prezent în literatura pedagogică.

Este util să raportăm curriculumul, în ipostaza sa de categorie pedagogică, la sensurile sale etimologice, deoarece astfel obținem plaja de sensuri pe care avansează conceptul, de la origine până în prezent.

Libris

Accepțiuni contemporane:

Potrivit lui John Franklin Bobbitt (1918), citat ca prim autor al publicațiilor pe tema curriculumului școlar, conceptul curriculum are două caracteristici definitorii: a) *este un domeniu al ingineriei sociale* și elaborarea lui implică un înalt grad de expertiză și b) *definește experiențe utile elevilor în dezvoltarea lor pentru viața de adult*.

După A.V. Kelly (1983, 1999), definiția curriculumului încorporează alte două componente complementare: un anumit număr de cursuri, *discipline de studiu* din care elevul alege temele pentru studiu și *un program articulat de predare, învățare și evaluare*, un program de instruire specific materiilor, cursurilor alese.

Curtis C. McKnight (1979) a propus un model de analiză tridimensională a curriculumului: *dimensiunea intențională*, de program sau plan de studiu; *dimensiunea aplicativă*, de acțiune, de implementare a curriculumului și *dimensiunea experiențială*, de parcurs, de învățare. Majoritatea studiilor contemporane se opresc la două din dimensiunile prezentate mai sus: a) curriculum prescris, curriculum propus și b) curriculumul parcurs, curriculumul realizat.

- a) *Curriculum prescris, curriculum propus*. Curriculumul ca program/plan de studii (documente prescriptive). Accepțiunea prescriptivă a termenului plasează dezbaterile despre curriculum la nivelul intențiilor, la nivelul planului de lucru, la nivelul opiniilor experților asupra a ceea ce ar trebui încorporat într-un program de studiu. Accepțiunea prescriptivă definește curriculumul ca orientare, ca perspectivă, ca acțiune viitoare, posibilă. Experții prescriu un curriculum, dar profesorii sunt cei care decid ce să transpună în practică și ce nu.

Caracterul prescriptiv al curriculumului este exprimat în variate definiții, astfel: „*un corp de cunoștințe ce trebuie comunicate*”; „*un plan de studiu menit să satisfacă nevoile comunității*”; „*un program de învățare*” etc.

Așadar, curriculumul prescris/propus este un document completat, gata făcut, gata de utilizat. Sunt numeroase documentele care încorporează curriculumul prescris: curriculumul național, curriculumul local sau zonal, planuri cadru, syllabusuri, manuale, ghiduri etc.

- b) *Curriculumul parcurs, curriculumul realizat*. Curriculumul ca ansamblu de experiențe de învățare parcurse de elevi și profesori.

Curriculumul definit ca experiențe de învățare comută accentul de la starea de proiect, de prescripție la starea de proces, de implementare: cum anume *funcționează* un proiect de curriculum în școală și în clasă.

Ipostazele curriculumului *a – plan, program* și *b – experiențe de învățare* se află mereu în complementaritate, nu în opoziție. Ronald Doll (1996) a propus o definiție integrată a celor două perspective, astfel: curriculumul reprezintă conținuturile formale și informale precum și procesele prin care elevii învață și înțeleg, dobândesc abilități sub îndrumarea școlii.

C.J. Marsh și G. Willis (2003) elaborează o sinteză a celor mai frecvente definiții date curriculumului în literatura pedagogică. Autorii citați propun spre reflecție următoarele definiții:

- **Curriculumul ca grupaj de materii de studiu**

Curriculumul este reprezentat de disciplinele de studiu, materiile de învățământ precum gramatică, lectura, logica, retorica, matematicile, acele discipline care încorporează cel mai bine cunoștințe esențiale.

- **Curriculumul ca grupaj de teme utile**

Curriculumul este reprezentat de acele teme care sunt cel mai utile pentru existența omului în societatea contemporană.

- **Curriculumul ca învățare planificată**

Curriculumul este reprezentat de secvențe planificate de învățare pentru parcurgerea cărora școala este responsabilă.

- **Curriculumul ca experiențe de învățare**

Curriculumul reprezintă totalitatea experiențelor de învățare pe care elevii le primesc sub îndrumarea școlii.

- **Curriculumul ca mijloc de însușire a cunoștințelor și deprinderilor**

Curriculumul este totalitatea experiențelor de învățare oferite elevilor pentru ca ei să poată să își însușească abilități generale și cunoștințe prin variate situații de învățare.

- **Curriculumul ca învățare cu ajutorul calculatorului**

Curriculumul este ceea ce elevii construiesc prin activitate la calculator și prin utilizarea diverselor rețele cum este internetul.

- **Curriculumul ca investigare și interogare**

Curriculumul este interogarea și investigarea percepțiilor asupra diverselor situații umane.

- **Curriculumul ca experiențe ale vieții**

Curriculumul reprezintă toate experiențele pe care subiecții le au pe parcursul vieții.

Considerăm că un proiect de curriculum cu șanse de optimă utilizare în învățământ împrumută în mod articulat caracteristici definitorii complementare.

Având în vedere definițiile prezentate, putem concluziona că:

► În sens larg, legat de politicile educaționale, curriculumul definește sistemul de procese decizionale, manageriale și de evaluare care preced, însoțesc și urmează proiectarea, elaborarea, implementarea/aplicarea, evaluarea și revizuirea permanentă și dinamică a ansamblului de experiențe de învățare oferite de școală.

► În sens restrâns, curriculumul desemnează sistemul documentelor de tip regulator și normativ, în cadrul cărora se consemnează experiențe de învățare recomandate, dezirabile și constructive.

1.1.3. Tipuri de curriculum și relevanța lor în educația contemporană

Pe baza analizei definițiilor, denumirilor și clasificărilor întâlnite în prezent în literatura pedagogică asupra curriculumului (*pedagogia curriculumului*), am grupat termenii în funcție de clasele de incluziune identificate. Prezentăm în cele ce urmează *clasele de incluziune conceptuală* ale categoriei curriculum sub definiția generică de mai jos:

Curriculumul este o rețea conceptuală cu numeroase clase de incluziune.

1. Nivele de stratificare

- curriculum nucleu/trunchi comun
- curriculum local/zonal (curriculum în/de dezvoltare locală, curriculum la decizia școlii)
- curriculum individual (opțional)
- curriculum diferențiat
- curriculum adaptat
- curriculum accelerat
- curriculum îmbogățit

2. Elaborare – implementare

- curriculum prescris (proiectat, formal)
- curriculum predat (parcurs)
- curriculum învățat (realizat)
- curriculum evaluat, testat

3. Tipologie – taxonomie după variate criterii

- curriculum explicit/curriculum scris
- curriculum societal
- curriculum acoperit sau ascuns
- curriculum nul
- curriculum fantomă
- curriculum concomitent
- curriculum retoric
- curriculum intern
- curriculum electronic

4. Documente – materiale suport

- curriculum național
- programe cadru
- programe școlare
- manuale
- îndrumătoare
- caiete de aplicații
- auxiliare curriculare

5. Arii curriculare (exemple)

- Limbă și comunicare
- Matematică și Științe ale naturii
- Om și societate
- Arte
- Educație fizică și Sport
- Tehnologii
- Consiliere și orientare

6. **Discipline școlare**, exemple: limba maternă, matematică, fizică, istorie, geografie, tehnologia informației și comunicării, educație fizică, arte plastice, desen etc.

7. **Cicluri curriculare**, cum sunt cele menționate în Programul cadru al reformei de curriculum la noi.

19	Liceu teoretic, tehnologic, vocațional	XIII	Specializare
18		XII	
17		XI	Aprofundare
16	Școala profesională	X	
15	Școala de ucenici	IX	Observare și orientare
14		VIII	
13		VII	
12	Învățământ gimnazial	VI	Dezvoltare
11		V	
10		IV	
9	Învățământ primar	III	Achiziții fundamentale
8		II	
7		I	
6	Învățământ preșcolar	Clasa pregătitoare	
5			
4			
3			

1.1.4. Pedagogia curriculumului: constante conceptuale și aplicații variabile

Pedagogia contemporană a curriculumului accentuează caracterul flexibil al programelor de studiu/experiențelor de învățare școlară. În învățământul primar și gimnazial flexibilitatea curriculumului este asigurată de stratificarea acestuia în trei categorii independente unele de altele, dar complementare. Aceste trei categorii de curriculum se regăsesc în mod constant în majoritatea sistemelor educaționale, chiar dacă denumirea lor este variabilă de la un sistem la altul.

- *Curriculum nucleu (Core curriculum)*

Curriculumul nucleu încorporează experiențele de învățare necesare tuturor elevilor școlarizați într-un anumit ciclu de învățământ sau la un anumit profil de studiu. De regulă, curriculumul nucleu este stabilit de către autorități educaționale naționale și privește în special ciclurile primar și gimnazial. Sunt însă și universități care decid să ofere studenților o listă de cursuri comune într-un domeniu de specializare.

• Curriculum local sau zonal

Curriculumul local este alcătuit din conținuturi și experiențe de învățare specifice comunității (mediului social și economic) în care este situată școala. Experiențele de învățare propuse mijlocesc elevilor cunoașterea locurilor, a valorilor, a tradițiilor, a practicilor existente în acea comunitate și în acest mod se asigură tinerilor șanse sporite de integrare economică, socială în comunitatea de apartenență.

• Curriculum individual

Curriculumul individual este un curriculum personalizat, în baza a două trăsături specifice elevilor ca indivizi: nevoile și posibilitățile lor educaționale.

Pe măsură ce elevii avansează pe treptele mai înalte de școlaritate, ponderea curriculumului local și a curriculumului individual poate să devină tot mai crescută.

Integrarea celor trei categorii de curriculum într-un proiect comprehensiv este o operație complicată, cel puțin din două motive:

(1) Harta conceptuală a curriculumului este densă și largă, intervin așadar structuri curriculare incluse ori corelate care obligă la încercarea și validarea a diverse combinații.

(2) Focalizarea pe anumite tipuri de curriculum poate altera principiile fundamentale de construcție curriculară, cum ar fi spre exemplu principiile ca *șanse egale, educația pentru toți, educație incluzivă, educație pentru supradotați, curriculum decis în școală versus curriculum potrivit nevoilor comunității, curriculum focalizat pe cunoștințe versus curriculum focalizat pe competențe* etc.

Prezentăm în figura 1.I. o paralelă între stratificarea curriculumului la noi, comparativ cu stratificarea acestuia în sistemele educaționale din Europa.

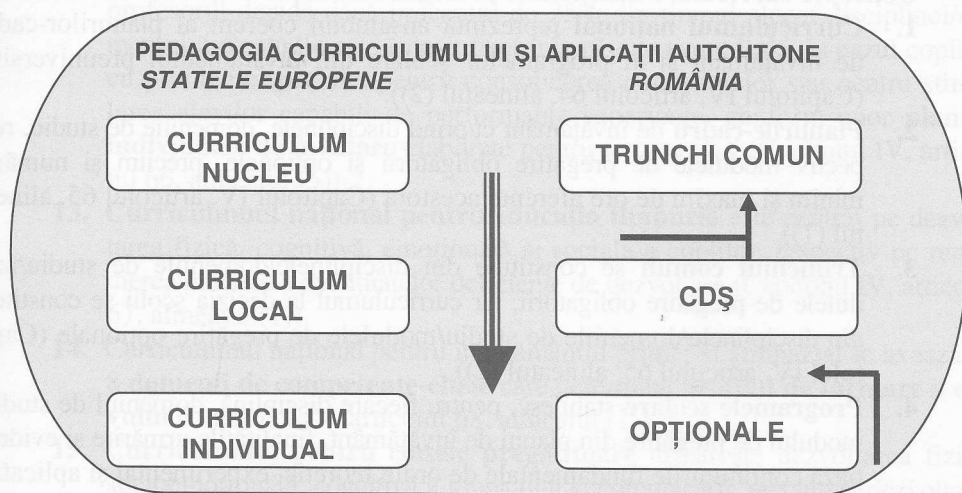

Fig. 1.I. Paralelă între stratificarea curriculumului în România și în Europa

Rolul central al curriculumului în sistemele educaționale din lume este acela de a flexibiliza programele de studiu, de a permite trecerea în educație de la vechea paradigmă – *elevul să se adapteze la școală*, la o paradigmă modernă – *școala să se adapteze*

la elev. În consecință, curriculumul devine principalul operator în modernizarea sistemelor educaționale, deoarece curriculumul propune itinerarii variate de studiu, de grup și personalizate, în locul vechilor programe de studiu, comune și obligatorii, încorporate în *conținuturile învățământului*.

Analize situaționale realizate în școală permit constatarea că stratificarea curriculumului la noi este, în bună măsură, o acțiune formală, iar aplicațiile propriu-zise rămân frecvent ancorate în vechile demersuri ale programelor comune și obligatorii.

Curriculumul la decizia școlii (CDȘ) nu este echivalent al *Curriculumului local sau zonal*, nu este echivalent al *curriculumului școlar* (*School Curriculum*). CDȘ constă frecvent în *extensii ori aprofundări ale trunchiului comun*. De fapt, este mai comod pentru școală să asume extensii ori aprofundări din trunchiul comun. Un așa zis CDȘ nou este marcat de numeroase dificultăți birocratice, administrative și chiar pedagogice. Așadar, CDȘ este practic integrat în trunchiul comun, deci cele două stratificări *trunchi comun și curriculum la decizia școlii* se contopesc în trunchiul comun.

Opțiunile, expresie a curriculumului individualizat sau personalizat sunt la noi incluse în CDȘ! În consecință, școala decide în opțiunile elevilor și a familiilor. Așa au devenit la noi în școală celebre *opțiunile obligatorii*.

Concluzia este una simplă: *opționalul* este asimilat în CDȘ, CDȘ este asimilat în trunchiul comun, *trunchiul comun* devine principalul segment de „curriculum”, ceea ce nu este curriculum din punct de vedere pedagogic. Se poate spune direct, în prezent învățământul din România nu funcționează în baza vreunui curriculum. Nu există curriculum, în sens pedagogic, în ciuda atâtor demersuri meritorii de proiectare și implementare a curriculumului în școala românească.

Concepte curriculare menționate în Legea Educației Naționale nr. 1/2011

1. **Curriculumul național** reprezintă ansamblul coerent al planurilor-cadru de învățământ și al programelor școlare din învățământul preuniversitar (Capitolul IV, articolul 64, alineatul (2)).
2. **Planurile-cadru** de învățământ cuprind disciplinele, domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire obligatorii și opționale, precum și numărul minim și maxim de ore aferente acestora (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (1)).
3. **Trunchiul comun** se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire obligatorii, iar curriculumul la decizia școlii se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire opționale (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (2)).
4. **Programele școlare** stabilesc, pentru fiecare disciplină, domeniul de studiu/modulul de pregătire din planul de învățământ, finalitățile urmărite și evidențiază conținuturile fundamentale de ordin teoretic, experimental și aplicativ, oferind orientări metodologice generale pentru realizarea și evaluarea acestora (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (3)).
5. **Planurile-cadru și programele școlare** pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire obligatorii din învățământul preuniversitar sunt elaborate de către instituțiile și organismele abilitate ale Ministerului

Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (4)).

6. **Curriculumul la decizia școlii** se constituie atât din pachete disciplinare opționale oferite la nivel național, regional și local, cât și din pachete disciplinare opționale oferite la nivelul unității de învățământ (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (5)).
7. **Programele școlare** pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale se elaborează la nivelul unităților de învățământ (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (6)).
8. În cazul **alternativelor educaționale**, planurile-cadru și programele școlare sunt elaborate, în proiect, de reprezentanți ai acestora și sunt aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (Capitolul IV, articolul 65, alineatul (7)).
9. **Numărul de ore** alocat disciplinelor din planurile-cadru de învățământ este de maximum 20 de ore pe săptămână la învățământul primar, 25 de ore pe săptămână la învățământul gimnazial și 30 de ore pe săptămână la învățământul liceal (Capitolul IV, articolul 66, alineatul (1)).
10. În cadrul Curriculumului național, **disciplinele obligatorii** au o pondere de 80% în planurile-cadru de la nivelul învățământului obligatoriu și de 70% în cele de la nivelul liceului (Capitolul IV, articolul 66, alineatul (3)).
11. În cadrul Curriculumului național, **disciplinele opționale** au o pondere de 20% în planurile-cadru pentru învățământul obligatoriu și de 30% în cele pentru liceu (Capitolul IV, articolul 66, alineatul (4)).
12. În funcție de caracteristicile elevilor și de strategia școlii din care face parte, profesorul decide dacă procentul de 25% din timpul alocat disciplinei/domeniului de studiu este folosit pentru **învățare remedială**, în cazul copiilor cu probleme speciale, pentru consolidarea cunoștințelor sau pentru stimularea elevilor capabili de performanțe superioare, conform unor **planuri individuale de învățare** elaborate pentru fiecare elev (Capitolul IV, articolul 66, alineatul (5)).
13. **Curriculumul național pentru educația timpurie** este centrat pe dezvoltarea fizică, cognitivă, emoțională și socială a copiilor, respectiv pe remedierea precoce a eventualelor deficiențe de dezvoltare (Capitolul IV, articolul 67, alineatul (1)).
14. Curriculumul național pentru învățământul primar și gimnazial se axează pe **8 domenii de competențe-cheie** care determină **profilul de formare a elevului** (Capitolul IV, articolul 68, alineatul (1)).
15. **Curriculumul pentru clasele pregătitoare** urmărește dezvoltarea fizică, socioemoțională, cognitivă a limbajului și comunicării, precum și dezvoltarea capacităților și a atitudinilor în învățare, asigurând totodată punțile către dezvoltarea celor 8 competențe-cheie (Capitolul IV, articolul 68, alineatul (4)).
16. În unitățile de învățământ de stat sau particulare se utilizează **manuale școlare** și alte **auxiliare didactice** aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (Capitolul IV, articolul 69, alineatul (1)).

17. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului reglementează elaborarea de **manual școlar alternativ** (Capitolul IV, articolul 69, alineatul (2)).
18. **Auxiliarele curriculare** sunt constituite din **ghiduri metodologice** care, prin conținut, sunt în conformitate cu prevederile legale în vigoare și pe care cadrele didactice le pot selecta și utiliza la clasă, în baza libertății inițiativei profesionale, în scopul îmbunătățirii calității procesului educațional (Capitolul IV, articolul 69, alineatul (5)).
19. **Bibliotecile școlare și centrele de documentare și informare** se organizează și funcționează pe baza unui regulament elaborat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (Capitolul IV, articolul 70, alineatul (1)).
20. Se înființează **Biblioteca Școlară Virtuală și Platforma școlară de e-learning**, care includ programe școlare, exemple de lecții pentru toate temele din programele școlare, ghiduri metodologice, exemple de probe de evaluare (Capitolul IV, alineatul 70, articolul (2)).
21. Copiii și tinerii **capabili de performanțe înalte** beneficiază, indiferent de vârstă, de programe educative care le respectă particularitățile de învățare și de orientare a performanței. Aceste programe sunt **de aprofundare a învățării, de grupare pe abilități, de îmbogățire a curriculumului** cu noi domenii, **de mentorat și transfer de competență, de accelerare a promovării** conform ritmului individual de învățare (Capitolul II, articolul 57, alineatul (5)).
22. Consiliul profesoral al unității de învățământ este format din totalitatea cadrelor didactice din unitatea școlară cu personalitate juridică, este prezidat de către director și se întrunește lunar sau ori de câte ori este nevoie, la propunerea directorului sau la solicitarea a minimum o treime dintre membrii personalului didactic (Capitolul VII, articolul 98, alineatul (1)).
Atribuțiile consiliului profesoral sunt următoarele: propune consiliului de administrație **curriculumul la dispoziția școlii** (Capitolul VII, articolul 98, alineatul (2), litera e).

I.2. TEORIA CURRICULUMULUI: STATUT EPISTEMOLOGIC, DIRECȚII DE CERCETARE ȘI ACȚIUNE

În strânsă legătură cu dezvoltarea conceptului de curriculum și cu instalarea diferitelor modalități de abordare și conceptualizare a acestuia, s-a conturat și s-a dezvoltat **teoria curriculumului**, pentru care interesul specialiștilor și al practicienilor este crescând. În „Enciclopedia internațională a curriculumului” se precizează că practica acestuia este cu o istorie îndelungată, în timp ce praxiologia curriculumului, respectiv teoria producerii curriculumului este de dată relativ recentă (J. Goodlad, 1991, p. 3).

Epistemologica – ca teorie a cunoașterii științifice are o contribuție valoroasă la construcția teoriei curriculumului, contribuție concretizată, în special, în fundamentarea